

ks. Leszek Poleszak SCJ

Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach

NIEKTÓRE AKTUALNE WYZWANIA DLA ŻYCIA ZAKONNEGO

SOME CURRENT CHALLENGES OF THE RELIGIOUS LIFE

Abstrakt

Odnowa życia w świetle charyzmatu jest stałym wyzwaniem, które stoi przed poszczególnymi instytutami życia konsekrowanego. Na ten problem zwraca uwagę aktualne nauczanie Magisterium Kościoła, które uwypukla aspekt wierności charyzmatycznej, właściwej formacji oraz troski o powołania. Odnowa miłości wobec Boga i ludzi jest gwarantem wierności powołaniu poszczególnych osób konsekrowanych. Ona także sprawia, że osoby konsekrowane stają się proroczym znakiem obecności Boga w świecie oraz wskazują na ostateczny cel człowieka, jakim jest zjednoczenie z Bogiem.

Słowa kluczowe: życie konsekrowane, świętość, powołania, charyzmat, odnowa życia konsekrowanego

Abstract

Renewal of life in the light of the charism has been a fixed challenge, which faces each institute of the consecrated life. This problem is highlighted in the current teaching of the Magisterium of the Church, which underlines aspects of the charismatic fidelity, appropriate formation and concern for

religious vocations. Renewal of love of God and humans is the guarantor of fidelity of vocation for each consecrated person. It makes it happen that consecrated people become the prophetic sign of the presence of God in the world and directs us toward the ultimate goal of a human being that is the unity with God.

Keywords: consecrated life, holiness, vocations, charism, renewal of the consecrated life

W ogłoszonym 6 stycznia 2017 roku dokumencie *Młode wino, nowe bukłaki* Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, kontynuując cykl dokumentów Magisterium Kościoła nt. życia konsekrowanego w perspektywie konieczności jego stałej odnowy¹, wskazuje na niektóre ukierunkowania dotyczące aktualnych wyzwań, jakie jawią się we wciąż zmieniających się okolicznościach życia osób konsekrowanych. Dokument stanowi pośrednio owoc pracy zebrania plenarnego kongregacji nt. *Młode wino w nowych bukłakach. Życie konsekrowane 50 lat po „Lumen gentium” i „perfectae caritatis”*, które miało miejsce w dniach 27-30 listopada 2014 roku. Przytoczony tekst jest zachętą dla osób konsekrowanych do ponownego rozeznania i wkraczania na nowe drogi, które umożliwiają wyjście z własnej wygodności i – przy zachowaniu wierności charyzmatycznej – odważne dotarcie ze światłem Ewangelii do wszystkich potrzebujących².

¹ Por. KONGREGACJA DO SPRAW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, Instrukcja *Potissimum institutioni*, Rzym 1990 (dalej: PI); TENŻE, Instrukcja *Congregavit nos in unum Christi amor* na temat życia braterskiego we wspólnocie, Rzym 1994; TENŻE, Instrukcja *Posługa władzy i posłuszeństwo*, Rzym 2008; TENŻE, *Tożsamość i misja brata zakonnego w Kościele*, Rzym 2015.

² Por. KONGREGACJA DO SPRAW INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, *Młode wino, nowe bukłaki. Życie konsekrowane od Soboru Watykańskiego II i wyzwania nadal otwarte. Ukierunkowania*, Rzym 2017 (dalej: MW), s. 7-9 (Wprowadzenie).

Wyzwania okresu posoborowego

Okres posoborowy przyniósł życiu konsekrowanemu szereg wyzwań, które wiążą się z szybkimi zmianami zachodzącymi w świecie. Dokument *Młode wino, nowe bukłaki* podkreśla przede wszystkim fakt zmniejszenia zapotrzebowania na tradycyjne posługi i dzieła prowadzone dotychczas przez instytuty, co pociągnęło za sobą także konieczność nowych form kontaktu osób konsekrowanych ze światem. Pojawiły się ponadto nowe potrzeby, które w wielu wypadkach wciąż oczekują na danie konkretnych odpowiedzi: np. nowe przestrzenie ubóstwa, wolontariat, udział ludzi świeckich. Fundacje zakonne w nowych Kościołach lokalnych spowodowały w wielu instytutach konieczność otwarcia się na wielokulturowość oraz zmiany mentalnościowe i kulturalne w różnorodnych płaszczyznach – zwłaszcza zaś w zakresie formacji, wzajemnych relacji i zarządzania. Postępująca ewolucja społeczeństw oraz zauważana niekiedy niezdolność kierownictwa instytutów do przejścia od zwykłej administracji do umiejętności prowadzenia wspólnoty ku nowym wyzwaniom i celom sprawiają, że osoby konsekrowane mogą odnosić wrażenie pewnego kryzysu czy zmęczenia wynikającego z konieczności nieustannego „doganiania” wciąż umykającej rzeczywistości³.

Trudności i pojawiające się wciąż nowe wyzwania nie powinny jednak osłabiać tych, którzy poszli za Chrystusem. Odnowa, do której wciąż są wzywane osoby konsekrowane, polega bowiem na potrzebie „nowego porwy świętości osób konsekrowanych, nie do wyobrażenia bez odnowionej pasji dla Ewangelii i służby dla Królestwa. Ku tej drodze – jak stwierdza dokument kongregacji – prowadzi nas Duch Zmartwychwstałego, który nadal przemawia do Kościoła poprzez swoje natchnienia”⁴.

³ Por. MW 7-9; J. OLECH, *Dla nowego wina nowe bukłaki*, <http://www.zyciezakonne.pl/wiadomosci/kraj/dla-nowego-wina-nowe-buklaki-69457/> (odczyt z dn. 15.03.2018 r.).

⁴ MW 10. Podobną zachętę kieruje papież Franciszek: „Cóż nam przynosi Ewangelia? Radość i nowość. Nowość dla nowości; nowe bukłaki do młodego wina. Nie bójmy się zmieniać postaci rzeczy według prawa Ewangelii. To dlatego Kościół prosi nas, nas wszystkich, o pewne zmiany. Prosi, abyśmy odłożyli na bok przestarzałe struktury, które nie są już przydatne, i sięgnęli po nowe bukłaki, te z Ewangelii. Ewangelia jest nowością! Ewangelia jest świętem! A żyć w pełni Ewangelią można tylko wówczas, gdy się ma serce

Powołanie i tożsamość

Pojawiające się przemiany sprawiają, że istnieje pilna konieczność zwrócenia uwagi na umocnienie powołania i tożsamości członków instytutów życia konsekrowanego⁵. Troska o własne powołanie, zarówno w wymiarze osobistym, jak też wspólnotowym, stanowi pierwszy i fundamentalny element odnowy. Niepokojące symptomy to przede wszystkim wysoka liczba odejść z instytutów oraz niedoceniające wartości daru powołania. W wielu rodzinach zakonnych wymaga to pogłębionej refleksji i konkretnych decyzji, by zachować wierność, uniknąć indywidualizmu, szukania wygód i unikania wyrzeczeń. Ludzie młodzi, także współcześnie są gotowi do realizacji wielkich pragnień z miłości do Boga. Warto te dążenia zauważyć i stworzyć odpowiednie warunki do ich realizacji. Dzięki temu świeżemu powiewowi będzie mogło odnowić się także to, co dobre i ugruntowane w posłudze dla Boga i bliźniego. By tak się jednak stało, konieczne jest przemyślenie na nowo systemu formacyjnego wielu rodzin zakonnych, by miały one zdolność kształtowania postaw i mentalności ludzi młodych oraz sprostania problemom wynikającym z różnic międzypokoleniowych i międzykulturowych⁶.

Instytuty życia konsekrowanego winny ponadto przemyśleć na nowo koncepcję prowadzenia formacji właściwej własnemu charyzmatowi. Okazuje się bowiem, że pomimo licznych dokumentów Kościoła określających precyzyjnie treść i poszczególne etapy formacji zakonnej i kapłańskiej, wciąż w wielu instytutach brakuje pogłębionej refleksji nad praktycznym zastosowaniem specyficznych dla poszczególnych charyzmatów wymogów formacyjnych. Nowe wyzwania związane przede

radosne i serce odnowione. Trzeba zrobić miejsce prawu błogosławieństw, radości, wolności, jakie przynosi nam nowość Ewangelii. Niech Pan da nam łaskę, abyśmy już nie byli więźniami; niech nam da łaskę radości i łaskę wolności, które przynosi nam nowość Ewangelii". FRANCISZEK, *Kościół wzywa do porzucenia starych struktur*, Rzym 5.09.2014, <http://papiez.wiara.pl/doc/2146912.Kosciol-wzywa-do-porzucenia-starych-struktur> (odczyt z dn. 14.03.2017 r.).

⁵ Por. J. W. GOGOLA, *Duchowość osób konsekrowanych w świetle adhortacji Jana Pawła II Vita consecrata*, „Polonia Sacra” 3(36) (2014), s. 33-37.

⁶ Por. MW 12-13.

wszystkim z brakiem powołań w krajach, w których liczne rodziny zakonne brały swój początek, oraz wzrost powołań w krajach misyjnych zmuszają do przemodelowania sposobu formacji i dostosowania jej do obecnych warunków. W wielu instytutach zauważa się problem niedostatecznego przygotowania osób, które mogłyby – posiadając odpowiednie zdolności – kontynuować dzieło formacji. Kolejnym problemem jest coraz częściej łączenie różnych jednostek instytutów i tworzenie wspólnot międzynarodowych i wielokulturowych. Brak odpowiednich – dostosowanych do czasów współczesnych programów formacyjnych, a także pokusa obniżenia wymagań ze względu na spadek powołań to kolejne niebezpieczeństwa, które sprawiają, że patrymonium poszczególnych rodzin zakonnych może zostać zagubione. „Tożsamość, z tym wszystkim co zawiera, nie jest dana jako coś stałego, niezmiennego i teoretycznego, ale jako proces wzrastania. Rozziew pokoleniowy, inkulturacja, wielokulturowość i interkulturowość, które coraz częściej są charakterystyczne dla Instytutów życia konsekrowanego, tworzą sytuacje trudne i mogą stać się przestrzenią wyzwań dla prawdziwego dialogu wspólnotowego prowadzonego z serdecznością i w miłości Chrystusa. Tylko w ten sposób każdy poczuje się włączony w projekt wspólnotowy i odpowiedzialny za niego, aby stawał się «dla wszystkich wzajemnym wsparciem w wypełnianiu własnego powołania»⁷»⁸.

Formacja permanentna i troska o powołania

Dokument *Młode wino, nowe bukłaki* podkreśla także konieczność integracji wizji teologicznej i antropologicznej w procesie formacyjnym. Zbyt słaba integracja pomiędzy tymi elementami formacji sprawia, że nie jest możliwy pełny i zharmonizowany rozwój człowieka, który zaowocuje właściwą dojrzałością ludzką i duchową. Prawidłowy i harmonijny rozwój prowadzi zawsze do pełnej dojrzałości osoby w danym kontekście kulturowym i społecznym, a jednocześnie chroni przed pokusą ogranicze-

⁷ Por. *Kodeks prawa kanonicznego*, Poznań 2008, kan. 602.

⁸ MW 33.

nia się jedynie do tego, co modne i powierzchowne, ze szkodą dla tego, co w istocie zawiera się w charyzmacie danej rodziny zakonnej. Kongregacja przestrzega ponadto przed pokusą ograniczenia się do zabezpieczenia koniecznych i naglących potrzeb, ze szkodą dla solidnej formacji, bazującej na własnym *Ratio formationis*⁹. Przejawia się to choćby w tendencji do zwalniania się z uczestnictwa w kursach formacyjnych czy innych spotkaniach mających za zadanie wspieranie formacji permanentnej zakonników. Dokument stwierdza wprost: „Chodzi o to, byśmy w najbliższej przyszłości mieli nie tylko młodych konsekrowanych posiadających tytuły akademickie, ale też uformowanych i utożsamiających się z wartościami życia będącego *sequela Christi*”¹⁰.

Konieczność rzeczywistej i solidnej formacji permanentnej to ważne wyzwanie, które stoi przed życiem konsekrowanym. Wprawdzie w ostatnich latach temu tematowi poświęcono wiele uwagi, także w wymiarze poszczególnych rodzin zakonnych, niestety niekiedy w praktyce jest on wciąż sprawą nagłą i wymagającą uczciwego przemyślenia. Potrzeba solidnej formacji permanentnej – jak podkreśla instrukcja *Potissimum institutioni* – wypływa przede wszystkim z konieczności nieustannego rozeznawania woli Bożej w życiu osoby konsekrowanej. Następnie z konieczności nieustannego badania wierności wobec Pana, uległości

⁹ Por. CONGREGATIO SACERDOTUM A SACRO CORDE JESU, *Ratio formationis generalis*, Romae 2014; PROWINCJA POLSKA ZGROMADZENIA KSIĘŻY NAJŚWIĘTSZEGO SERCA JEZUSOWEGO, *Ratio formationis provincialis*, Warszawa 2017.

¹⁰ MW 15. Por. MW 14-15. W celu dostosowania zasad formacyjnych i znalezienia sposobu, by właściwie przełożyć na nowy język istotne treści charyzmatu, warto korzystać z różnych możliwości dialogu pomiędzy osobami odpowiedzialnymi za formację w danej rodzinie zakonnej. Służą temu organizowane kursy formacyjne, jak też wysiłek przygotowania wspólnych dokumentów, które ułatwiają nowym osobom wejście w proces formacyjny. Przykładem mogą być tu choćby spotkania mistrzów postulatów i nowicjatów oraz rektorów wyższych seminariów duchownych organizowanych przez Zgromadzenie Księża Najświętszego Serca Jezusowego. Por. *Incontro dei Maestri dei postulati e dei novizi*, http://www.dehon.it/it/index.php?option=com_k2&view=item&id=2162:incontro-dei-maestri-dei-postulati-e-dei-novizi&Itemid=77 (odczyt z dn. 17.04.2018 r.); *I formatori dehoniani si incontrano a Roma*, http://www.dehon.it/it/index.php?option=com_k2&view=item&id=2317:i-formatori-dehoniani-si-incontrano-a-roma&Itemid=77 (odczyt z dn. 17.04.2018 r.).

Duchowi Świętemu oraz gotowości do rozeznawania *znaków czasu*, posłuszeństwa wobec hierarchii Kościoła, postawy otwarcia się na współpracę w różnorodnych zadaniach Kościoła, poświęcenia się dla innych oraz pokory w pokonywaniu pojawiających się trudności. Właściwa formacja permanentna pozwala zachować autentyczną wierność charyzmatowi i z właściwą osobom konsekrowanym wrażliwością odpowiadać na znaki Ducha Świętego¹¹.

Program formacji permanentnej powinien prowadzić do pogłębienia życia duchowego zakonników, czyli życia w Duchu Świętym, ponieważ jedynie w ten sposób może się umacniać wiara osób konsekrowanych oraz wzrastać zrozumienie sensu profesji zakonnej¹². Celem tej formacji jest również nieustanna odnowa metod i treści zaangażowania apostołskiego danej rodziny zakonnej oraz form zaangażowania w apostołstwo Kościołów partykularnych. Formacja stała obejmuje również troskę o doskonalenie doktrynalne i zawodowe zakonników, troskę o poznawanie nowych kultur, w których przychodzi im posługiwać, jak też nieustanne zabieganie o to, by pogłębiać swoją wiedzę o założycielu oraz duchu i posłannictwie instytutu. Dokumenty Kościoła podkreślają w tym względzie, że w przypadku korzystania z formacji permanentnej w ośrodkach międzyzakonnych konieczne jest uzupełnienie treści istotnych dla danego instytutu¹³.

Ważnym elementem dla istnienia rodziny zakonnej – szczególnie dzisiaj docenianym – jest troska o powołania. W wymiarze wspólnotowym powinna ona zmierzać przede wszystkim do wierności wspólnej

¹¹ Por. PI 67; C. PARZYSEK, *Jak delegaci ds. zakonów męskich w diecezjach mogą pomóc wspólnotom w realizacji celów formacyjnych formacji permanentnej osób konsekrowanych? Wystąpienie podczas spotkania delegatów KWPZM w diecezjach – 13 kwietnia 2018 r.*, „Biuletyn Tygodniowy CIZ” 15(476) (2018), s. 9. Jednym z przykładów rozeznawania znaków czasu w prowadzeniu rodzin zakonnych może być list przełożonego generalnego Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego ogłaszający rok „Serca zranionego”. Por. H. WILMER, *Chrystus schronieniem strapiionych i grzeszników. List na dzień 14 marca, w 175. rocznicę urodzin o. Leona Dehona*, 1.03.2018 r., Archiwum SCJ, s. 6-7.

¹² Por. T. PASZKOWSKA, *Życie konsekrowane – dynamiczny akt wiary i confessio trinitatis*, „Roczniki teologii duchowości” 4(59) (2012), s. 80-87.

¹³ Por. PI 67-68.

misji wynikającej z dziedzictwa charyzmatycznego instytutu. Konieczne jest tu podporządkowanie osobistych projektów zakonników charyzmatowi oraz stałe przeciwstawianie się wygodnictwu i zeświecczeniu. Nie bez znaczenia jest także zwrócenie uwagi na trudności wynikające z integracji pomiędzy różnymi kulturami, co przejawia się przede wszystkim w konkretnych wyzwaniach związanych z inkulturacją, uczestnictwem młodych zakonników w strukturach instytutów i formach ich zarządzania, jak też w tendencji do odchodzenia od typowego dla Europy stylu organizowania życia¹⁴.

Niektóre problemy osób konsekrowanych

Osoby konsekrowane, podobnie jak osoby świeckie, muszą się zmagać z wyzwaniami i trudnościami charakterystycznymi dla ich czasów. Osłabienie roli rodziny, jako podstawowego miejsca przekazu wiary i prawidłowego wzrostu człowieka, niesie ze sobą szereg konsekwencji, które w bezpośredni sposób dotyczą poszczególnych zakonników i wpływają na ich sposób przeżywania życia konsekrowanego. Z jednej strony mamy więc do czynienia z większymi wyzwaniami związanymi z dojściem do pełnej dojrzałości ludzkiej osób konsekrowanych w okresie rozeznania powołania oraz w czasie formacji podstawowej, z drugiej zaś strony obserwujemy również konieczność poświęcenia większej ilości czasu na wprowadzenie kandydatów do instytutów zakonnych na właściwy poziom życia duchowego. Coraz częściej rodziny zakonne, jak też seminaria diecezjalne borykają się z koniecznością uzupełniania wiedzy religijnej kandydatów czy wprowadzenia ich w życie modlitwy i systematycznej troski o życie duchowe. Początkowa gorliwość w rozwoju duchowym kandydatów z biegiem czasu napotyka naturalne trudności, które w połączeniu z koniecznością wyrzeczenia i brakiem stałości często nie mogą być pokonane. Ponadto także brak należytego skoncentrowania się na Bogu i niewystarczająco oczyszczone intencje w wyborze życia konsekrowanego często prowadzą do niedoceny życia duchowego.

¹⁴ Por. MW 13.

wego zakorzonego w Bogu. Skutkiem tego łatwo odrzuca się konieczność stałości i wierności w modlitwie – zwłaszcza przed Najświętszym Sakramentem, modlitwy wspólne stają się smutną koniecznością, a modlitwa osobista powoli zanika.

Także współczesne wychowanie, zbyt skoncentrowane na uwytklaniu osobistych pragnień czy zamierzeń kandydatów do instytutów życia konsekrowanego, a także przesadnym akcentowaniu wolności osobistej sprawia, że osoby te – pomimo początkowych dobrych chęci i pierwotnej gorliwości – szybko wpadają w pułapkę egoizmu, a nawet narcyzmu, próbując – niekiedy nawet nieświadomie – wykorzystać otrzymane możliwości rozwoju dla czysto prywatnych celów, rozbieżnych z wartościami istotnymi dla życia zakonnego. Często pojawia się wówczas trudność w dzieleniu się tym, czym się żyje, i brak radości wynikającej z czynionego dobra. Do tego dochodzą trudności z dzieleniem się wiarą i częste uleganie pokusie krytyki i obmowy. W konsekwencji prowadzi to do problemów w życiu wspólnotowym, które niekiedy skutkują nawet ucieczką od wspólnoty. Jeśli nie dochodzi wówczas do odejścia z rodziny zakonnej, często klasztor staje się jednak jedynie hotelem¹⁵.

Problemom przeżywanym w wymiarze życia wspólnotowego nie rzadko towarzyszą także osobiste trudności z realizacją wymogów związanych z poszczególnymi ślubami zakonnymi. Często łączy się to z brakiem dyspozycyjności czy ofiarności w służbie Bożej, co usprawiedliwia się brakiem czasu lub osobistymi projektami czy zajęciami. Powolnej sekularyzacji towarzyszy także pewna niedbałość i niewierność temu, co wynika z charyzmatu rodziny zakonnej, co wyraża się przede wszystkim w braku troski o nieustanne pogłębianie znajomości osoby założyciela i charyzmatu instytutu, a także w bagatelizowaniu lub wręcz wyśmiewaniu wartości istotnych dla instytutu, czym – niekiedy nieświadomie – próbuje się usprawiedliwić swoje niedociągnięcia i braki¹⁶.

¹⁵ Por. L. POLESZAK, *Wspólnota zakonna w świecie indywidualistów*, „Via Consecrata” 9(96) (2006), s. 24-26.

¹⁶ Papież Franciszek w adhortacji *Gaudete et exsultate* zwraca uwagę na różne problemy, które współcześnie zagrażają dążeniu do świętości będącej zasadniczym powołaniem człowieka. Bez wątplenia dotyczą one także osób konsekrowanych. Posłużmy się tu przykładem konsumpcjonizmu. „Hedonistyczny konsumpcjonizm może nam wyrządzić

Charyzmat

Wierność charyzmatowi instytutu jest rzeczą fundamentalną i gwarantuje żywotność danej rodziny zakonnej. Aby jednak można było zachować wierność charyzmatowi, potrzeba nie tylko studiowania podstawowych dokumentów danego instytutu, konieczna jest również żywa pamięć o „łasce początków”, która jest przekazywana w sposób bezpośredni: zarówno słowami, jak też – przede wszystkim – świadectwem życia. Na ten istotny element „żywej historii” poszczególnych rodzin zakonných wskazał papież Franciszek w swoim liście *Świadkowie radości*: „Opowiadanie swojej historii jest niezbędne, aby zachować żywą tożsamość, jak również aby umocnić jedność rodziny i poczucie przynależności jej członków. Nie chodzi o uprawianie archeologii czy kultywowanie bezużytecznych nostalgii, ale raczej o przyjrzenie się drodze minionych pokoleń, aby dostrzec w niej inspirującą iskrę, ideały, plany, wartości, które je pobudzały, poczynając od założycieli, założycielek i pierwszych wspólnot. Jest to również sposobność, by uświadomić sobie, jak przeżywany był ten charyzmat na przestrzeni dziejów, jaką wyzwolił kreatywność, jakim trudnościom musiał stawić czoło i jak je przezwyciężano. (...) Wszystko jest pouczające, a jednocześnie staje się wezwaniem do nawrócenia. Opowiadanie swej historii jest oddawaniem chwały Bogu i dziękczynieniem Mu za wszystkie Jego dary”¹⁷.

niedźwiedzią przysługę, ponieważ, ogarnięci obsesją dobrej zabawy, w końcu nadmiernie koncentrujemy się na sobie, na naszych prawach i roszczeniach, by mieć czas wolny na korzystanie z życia. Trudno będzie nam zaangażować się i poświęcać energię na pomoc osobom, których sytuacja jest niedobra, jeśli nie będziemy pielęgnować w sobie pewnej wstrzeмиężliwości, jeśli nie będziemy walczyli z tą gorączką, jaką narzuca nam społeczeństwo konsumpcyjne, by nam sprzedawać rzeczy, i która w końcu zamienia nas w biednych mal-kontentów, którzy chcą mieć wszystko i spróbować wszystkiego. Również konsumpcja informacji powierzchownych oraz form szybkiej i wirtualnej komunikacji może być czynnikiem oszłamiającym, który zabiera nam cały czas i odciąga nas od cierpiącego ciała braci. W tej współczesnej otchłani Ewangelia rozbrzmiewa na nowo, aby nam dać inne, zdrowsze i szczęśliwsze życie”. FRANCISZEK, Adhortacja *Gaudete et exsultate*, Rzym 2018, 108.

¹⁷ FRANCISZEK, List na rozpoczęcie Roku Życia Konsekrowanego *Świadkowie radości*, Rzym 2014, 1. Por. J. WROCEŃSKI, *Współczesne wyzwania i oczekiwania wobec życia konsekrowanego*, „Symposium” 1(32) (2017), s. 204-208.

Jednym z zasadniczych wyzwań dla wspólnie odczytywanego charyzmatu jest wezwanie do „życia mistyką spotkania”, którego pierwszym elementem jest umiejętność słuchania. By jednak mogło się to zrealizować, konieczne jest wzbudzenie w sobie pragnienia otwarcia się na nową rzeczywistość drugiego człowieka, która niesie z sobą zarówno dobro i piękno, jak też pewną nieporadność czy wręcz słabość¹⁸.

Juan José Arnaiz Ecker słusznie zauważa, że jedność danej rodziny zakonnej powinna wyrażać się przynajmniej w trzech aspektach: jedność charyzmatyczna, jedność modlitwy oraz jedność wspólnoty. Jedność charyzmatyczna stanowi swego rodzaju załączek wspólnoty osób, który uformowany został poprzez słuchanie słowa Bożego i otwarcie się na działanie Ducha Świętego. Ten wymiar jedności, wywodzący się bezpośrednio od osoby założyciela, jest wzbogacany poprzez wspólnotę modlitwy, dzięki czemu charyzmat może się rozwijać i wciąż uaktualniać w nowych warunkach społecznych i w nowych czasach, wyrażając się również w pewnych formach wspólnie podzielanej duchowości¹⁹. Jedność wspólnoty, regulowana poprzez wewnętrzne relacje i konieczne aspekty normatywne, sprawia, że grupa osób może wzrastać wzajemnie w miłości, która promieniuje od Boga²⁰.

Życie według charyzmatu założyciela zawsze prowadzi do pełnego otwarcia się na innych ludzi. Charyzmat jest dany i akceptowany przez Kościół po to, by przynosił dobro Ludowi Bożemu i prowadził go do Boga. Charyzmat każdego instytutu prowadzi więc do służby w misji dla Kościoła. Wszędzie tam, gdzie zostaje on ograniczony do jakiejś zamkniętej grupy osób, wiernie strzeżony i zazdrośnie pielęgnowany, w końcu ginie, bo nie spełnia swojej roli podstawowej. Niekiedy inną przyczyną wygaśnięcia charyzmatu jest także utrata gorliwości członków danej rodziny zakonnej, którzy wolą bardziej zatroszczyć się o zapewnienie indywidualnych potrzeb bieżących, zapominając o duchu gorliwości apostołskiej

¹⁸ Por. J. J. ARNAIZ ECKER, *La famiglia dehoniana come famiglia carismatica*, „Dehoniana” 15 (2017), s. 67.

¹⁹ Por. L. POLESZAK, *Serce Zbawiciela. Kult Najświętszego Serca Jezusowego w Zgromadzeniu Księżki Najświętszego Serca Jezusowego (1878-2009)*, Kraków 2010, s. 81-90.

²⁰ Por. J. J. ARNAIZ ECKER, *La famiglia dehoniana...*, dz. cyt., s. 58-59.

czy konieczności otwarcia misyjnego. Dynamicznie odczytywany i realizowany charyzmat zawsze pozawala na nowo odczytywać misterium Boga i ukierunkowuje człowieka oraz wspólnotę do aktualnego doświadczenia miłości zbawczej Stwórcy²¹.

W charakterystyczny dla siebie sposób prawdę o prorockim wymiarze charyzmatu osób konsekrowanych wyraził papież Franciszek w wywiadzie z o. Antoniem Spadaro SJ. Stwierdził w nim: „Zakonnicy są prorokami. Tymi, którzy wybrali podążanie za Jezusem, naśladowując Jego życie w posłuszeństwie Ojcu, w ubóstwie, w życiu wspólnotowym i w czystości. W tym sensie śluby zakonne nie mogą być parodią, w przeciwnym razie na przykład życie wspólnotowe staje się piekłem, a czystość stylem bycia starych panien. Ślub czystości powinien być ślubem płodności. W Kościele zakonnicy są wezwani szczególnie do bycia prorokami, którzy świadczą o tym, jak na tej ziemi Jezus żył, i którzy przepowiadają, jak królestwo Boże będzie wyglądać w swojej doskonałości. Zakonnik nigdy nie może zrezygnować z prorokowania. Nie oznacza to jednak trwania w opozycji do hierarchicznej części Kościoła, nawet jeśli funkcja profetyczna i struktura hierarchiczna nie idą w parze. Mówię o pewnej propozycji zawsze pozytywnej, która nie powinna napawać lękiem. Myślmy o tym, czego dokonali ci wszyscy wielcy święci mnisi, zakonnicy i zakonnice począwszy od św. Antoniego, opata. Bycie prorokiem czasami może oznaczać robić *ruido* (hałas), nie wiem, jak to powiedzieć... Proroctwo wywołuje rumor, hałas, ktoś powie «bałagan». Ale w rzeczywistości jego charyzmatem jest bycie zaczynem: proroctwo ogłasza ducha Ewangelii»²².

Wymiar misyjny charyzmatu wpisuje się bezpośrednio w misję Kościoła, wnosząc w nią bogactwo charyzmatów poszczególnych rodzin zakonnych. Wymiar misyjny nie może być jednak ograniczany jedynie

²¹ Por. L. POLESZAK, *Międzykontynentalne seminarium naukowe nt. Charism and devotions: Towards an inculturated dehonian identity, Yogyakarta (Indonezja), 21-25 lipca 2017 roku*, „Symposium” 2(33) (2017), s. 92-95.

²² A. SPADARO, *Serce wielkie i otwarte na Boga*, <https://m.deon.pl/religia/serwis-papieski/wywiady-franciszek/art,1,serce-wielkie-i-otwarte-na-boga-calosc-wywiadu.html> (odczyt z dn. 28.01.2018 r.).

do jakichś dzieł czy konkretnej formy aktywności. Misyjność jest bowiem duchem, który weryfikuje i kształtuje wszystkie dzieła, ukierunkowując je na cel podstawowy, jakim jest zbawienie człowieka²³.

* * *

Każda rodzina zakonna jest wezwana do nieustannego wsłuchiwania się w natchnienia Ducha Świętego. Wierność „łasce początków” pozwała zachować także świeżość powołania, którego trzonem jest ewangeliczne wezwanie do świętości oraz zaproszenie Jezusa do naśladowania Jego sposobu życia. Troska o odnowę miłości wobec Boga i ludzi jest gwarantem wierności powołaniu. Ona także sprawia, że osoby konsekrowane stają się proroczym znakiem obecności Boga w świecie oraz wskazują na ostateczny cel człowieka, jakim jest zjednoczenie z Bogiem.

Bibliografia

- Arnaiz Ecker J. J., *La famiglia dehoniana come famiglia carismatica*, „Dehoniana” 15 (2017), s. 53-88.
- Congregatio Sacerdotum a Sacro Corde Jesu, *Ratio formationis generalis*, Romae 2014.
- Franciszek, *Adhortacja Gaudete et exsultate*, Rzym 2018.
- Franciszek, *Kościół wzywa do porzucenia starych struktur*, Rzym 5.09.2014, <http://papiez.wiara.pl/doc/2146912.Kosciol-wzywa-do-porzucenia-starych-struktur> (odczyt z dn. 14.03.2017 r.).
- Franciszek, *List na rozpoczęcie Roku Życia Konsekrowanego Świadkowie radości*, Rzym 2014.
- Gogola J. W., *Duchowość osób konsekrowanych w świetle adhortacji Jana Pawła II Vita consecrata*, „Polonia Sacra” 3(36) (2014), s. 29-46.
- I formatori dehoniani si incontrano a Roma*, http://www.dehon.it/it/index.php?option=com_k2&view=item&id=2317:i-formatori-dehoniani-si-incontrano-a-roma&Itemid=77 (odczyt z dn. 17.04.2018 r.).

²³ Por. J. J. ARNAIZ ECKER, *La famiglia dehoniana...*, dz. cyt., s. 84-86.

- Incontro dei Maestri dei postulati e dei novizi*, http://www.dehon.it/it/index.php?option=com_k2&view=item&id=2162:incontro-dei-maestri-dei-postulati-e-dei-novizi&Itemid=77 (odczyt z dn. 17.04.2018 r.).
- Kodeks prawa kanonicznego*, Poznań 2008.
- Kongregacja do spraw Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Instrukcja Posługa władzy i posłuszeństwo*, Rzym 2008.
- Kongregacja do spraw Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Tożsamość i misja brata zakonnego w Kościele*, Rzym 2015.
- Kongregacja do spraw Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Młode wino, nowe bukłaki. Życie konsekrowane od Soboru Watykańskiego II i wyzwania nadal otwarte. Ukierunkowania*, Rzym 2017.
- Kongregacja do spraw Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Instrukcja Potissimum institutioni*, Rzym 1990.
- Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Instrukcja Congregavit nos in unum Christi amor* na temat życia braterskiego we wspólnocie, Rzym 1994.
- Olech J., *Dla nowego wina nowe bukłaki*, <http://www.zyciezakonne.pl/wiadomosci/kraj/dla-nowego-wina-nowe-buklaki-69457/> (odczyt z dn. 15.03.2018 r.).
- Parzyszek C., *Jak delegaci ds. zakonów męskich w diecezjach mogą pomóc wspólnotom w realizacji celów formacyjnych formacji permanentnej osób konsekrowanych? Wystąpienie podczas spotkania delegatów KWPZM w diecezjach – 13 kwietnia 2018 r.*, „Biuletyn Tygodniowy CIZ” 15(476) (2018), s. 7-12.
- Paszowska T., *Życie konsekrowane – dynamiczny akt wiary i confessio trinitatis*, „Roczniki teologii duchowości” 4(59) (2012), s. 75-95.
- Poleszak L., *Międzykontynentalne seminarium naukowe nt. Charism and devotions: Towards an inculturated dehonian identity, Yogyakarta (Indonezja), 21-25 lipca 2017 roku*, „Sympozjum” 2(33) (2017), s. 83-100.
- Poleszak L., *Serce Zbawiciela. Kult Najświętszego Serca Jezusowego w Zgromadzeniu Księżki Najświętszego Serca Jezusowego (1878-2009)*, Kraków 2010.
- Poleszak L., *Wspólnota zakonna w świecie indywidualistów*, „Via Consecrata” 9(96) (2006), s. 24-27.
- Prowincja Polska Zgromadzenia Księżki Najświętszego Serca Jezusowego, *Ratio formationis provincialis*, Warszawa 2017.

Spadaro A., *Serce wielkie i otwarte na Boga*, <https://m.deon.pl/religia/serwis-papieski/wywiady-franciszek/art,1,serce-wielkie-i-otwarte-na-boga-calosc-wywiadu.html> (odczyt z dn. 28.01.2018 r.).

Wilmer H., *Chrystus schronieniem strapionych i grzeszników. List na dzień 14 marca, w 175. rocznicę urodzin o. Leona Dehona*, 1.03.2018 r., Archiwum SCJ.

Wroceński J., *Współczesne wyzwania i oczekiwania wobec życia konsekrowanego*, „Sympozjum” 1(32) (2017), s. 195-221.

Ks. Leszek Poleszak – sercanin, doktor teologii, rektor Wyższego Seminarium Misyjnego Księży Sercanów w Stadnikach, członek Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości. W pracy naukowej zajmuje się teologią Najświętszego Serca Jezusowego oraz duchowością.

e-mail: lpoleszak@scj.pl